

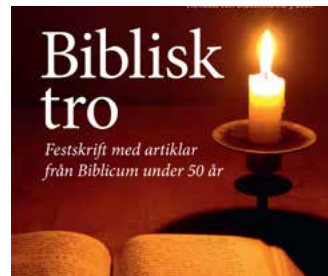
Rettferdighetens friske
strømmer – side 3

ELS 100 år
side 5

Martin Luther i 1518
side 6

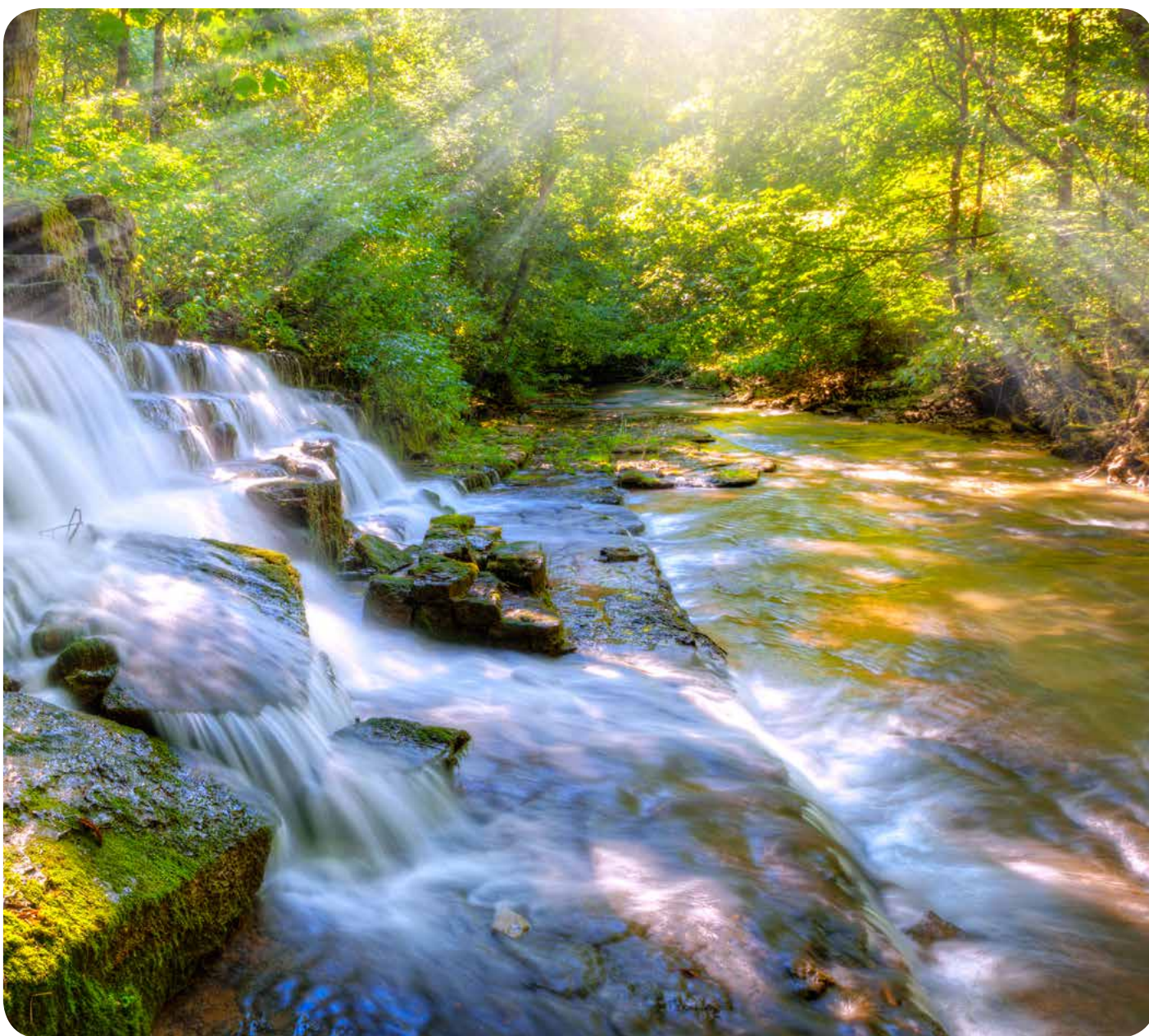

BIBLICUM 50 år
side 10

Nr. 3 2018 - 38. ÅRGANG

BIBEL OG BEKJENNELSE

UTGITT AV DEN LUTHERSKE BEKJENNELSESKIRKE

© DEPOSITPHOTOS

Med glede skal dere øse vann av frelsens kilder (Jes 12,2).

BIBEL OG BEKJENNELSE

utgis av Den Lutherske Bekjennelseskirke.
ISSN 0806-5365

Bladet kommer ut med fire nr. pr. år.
Frivillig abonnementsavgift kr 150,- pr. år.

Redaksjon:

Tor Jakob Welde (ansv. red.),
Egil Edvardsen og Kjell Petter Bakken.

Redaksjonens adresse:

Solåsveien 20, 4330 Ålgård.
E-post: egil.edvardsen@luthersk-kirke.no

Internett: www.luthersk-kirke.no

Bankgiro: 3361 16 43948.

Ekspedisjon: Omega trykk, 4016 Stavanger.

DEN LUTHERSKE BEKJENNELSES- KIRKE (LBK)

• Den Lutherske Bekjennelseskirke er en evangelisk-luthersk kirke som tror at Gud har gitt hele verden det glade budskap om den forsoning som har skjedd i Kristus. Vi tror at Jesus Kristus er sann Gud, at han er blitt menneske for vår skyld, levd et liv uten synd, lidt og dødt i vårt sted og oppstått fra de døde. Vi tar imot denne forsoning gjennom troen, får tilgivelse for alle våre synder og har løfte om evig liv sammen med Gud. Hensikten med vår kirkes eksistens er å føre videre dette glade budskap, og samles omkring forkynnelsen, dåpen og nattverden for å vokse i den tro vi har fått av Gud.

• Vår kirkes tro har en eneste grunnvoll, nemlig det Ord som Gud har gitt oss i Det gamle og nye testaments hellige skrifter. Det er Gud selv som har inspirert de menneskelige forfatterne av Bibelens 66 bøker, og derfor må disse skrifter ikke betraktes som menneskelige produkt, men som Guds eget ord. Bibelens ord er den eneste normen for sann kristen lære. Vi tror at Bibelen må leses ut fra dens egenart og karakter. Poesi må leses som poesi, historie som historie, og så videre.

• Vi bekjenner oss til de lutherske bekjennelsesskriftene som er samlet i Konkordieboken fra 1580, ettersom vi har funnet at de overensstemmer helt med vår kirkes eneste grunnvoll, Bibelen.

• Vår tro er ikke ny, men har funnes i alle tider, der mennesker har tatt imot Guds ord og rettet seg etter det. Fordi vi vet at vi er store syndere for Gud, behøver vi Guds ords rene og klare undervisning der tilgivelse og oppreisning gis oss i forkynnelsen av Jesu forsoningsverk.

• LBK deler tro og kirkefelleskap med KELK, Den konfesjonelle evangelisk-lutherske konferansen, som består av 20 medlemskirker rundt omkring i verden, blant annet Evangelisch-Lutherische Freikirche i Tyskland, Evangelical Lutheran Synod og Wisconsin Evangelical Lutheran Synod i USA. I alt er vi omkring en halv million kristne i dette internasjonale fellesskap. Det er vårt håp at flere skal komme med i vårt fellesskap der Frølsere Jesus og syndenes tilgivelse alltid står i sentrum.

Redaksjonelt

Meditasjon?

De siste femti-seksti årene har Norge opplevd en bølge av «new age»-filosofi og nyreligiøsitet, inspirert av Østens religioner. I 1991 trodde hver fjerde nordmann på reinkarnasjon (sjelevandring), ifølge en undersøkelse. En ny mentalitet har fått innpass og påvirker oss, mer eller mindre umerkelig. «Eventyrreisen – yoga for barn» heter en aktuell bok beregnet på førskolebarn, foreldre, barnehageansatte og lærere. Fra innholdsbeskrivelsen: «Vi lærer å meditere, ved fokus og tilstedeværelse i sangens verden, og ved å lytte til oss selv gjennom egen pust. En pust som er nøkkelen til din egen skattekiste.» Og en professor ved universitetet i Trondhjem uttaler: «Norske skolebarn bør ha yoga på timeplanen allerede fra første klasse.»

Yoga er opprinnelig en åndelig teknikk innenfor hinduismen som skal hjelpe mennesket til frelse, ved hjelp av pust/åndedrettskontroll, bevegelser og meditasjon. Der handler meditasjonen som regel om intens konsentrasjon, å stenge ute sanseinntrykk, for å komme frem til den sannhets erkjennelse at man faktisk *er* ett med guddommen.

Mye som i våre dager presenteres som yoga og meditasjon for barn og voksne, er nok ganske «utvannede» varianter; ulike teknikker som bygger på elementer fra yoga, men som man hevder er uten noe religiøst innhold og bare har som mål å oppnå avslapning, trivsel, effektivitet osv. Uansett er det påvirket av Østens åndelighet og ikke så «nøytralt» som det hevdes.

Etterpå ønsker mange å gå dypere inn i det og melder seg kanskje på kurs i Kundalini-yoga, en populær retning. Der lærer man bevegelser, puste- og meditasjonsteknikker og mantraer for å vekke Kundalini- («slange»-) energien, en urkraft som skal ligge gjemt nederst i ryggsoylen, og få ledet den opp mot hodet. Da har man utvilsomt glidd ut på dypt vann.

Er det blitt nesten umulig å tilby folk trim og teknikker for avspenning/ avslapning uten å blande inn yoga? Også i norske kirker enkelte steder har man begynt å invitere til «yogagudstjenester». En prest uttaler: «Vi ønsket å gi kirkegjengere en mulighet for å erfare Gud og kirkerommet på nye måter, og yogapraktikere en mulighet for å ta med sin åndelighet og tro inn i en kristen ramme.» Der ligger man da på yogamatter på kirkegulvet, og etter prestens innledende andakt er det yogabevegelser og «lytt til din egen pust».

Bibelen formaner oss til å våke og be og være på vakt mot villfarelser. For ikke alt som virker eller føles fint og godt, er av Gud. «Makter og åndskrefter» (Ef 6,12) er i aktivitet, og djevelen selv kan skape seg om til en lysets engel (2 Kor 11,14). New age-mentaliteten er ikke av det gode, verken i små eller store doser.

Vi har et mye bedre alternativ enn å lytte til vår egen pust: Vi får sitte ned og lytte til pusten fra Guds munn! «De ordene jeg har talt til dere, er ånd og liv,» sa Jesus (Joh 6,63). «Sannhetens Ånd som går ut fra Far» virker i oss gjennom Guds ord. Den hellige skrift er *innblåst* av Gud (2 Tim 3,16). Salig er den som har sin glede i Herrens undervisning og *grunner* på den (Sal 1,2). Maria tok vare på alt som ble sagt henne om Jesusbarnet, og *grunnet* på det i sitt hjerte (Luk 2,19). Det å grunne på Guds ord kalte Martin Luther for *meditatio*, altså meditasjon. Han anbefalte å lese høyt, og gjenta vers og avsnitt om og om igjen, og meditere over det, så vi kan beholde det i hjertet, absorbere det i vårt indre. Bibelen har vi tilgjengelig, og barnebibler, katekismen, salmeboken, andaktsbøker, og lydopptak av bibelsk undervisning. Så la oss gi Kristi ord rikelig plass. «Kom til meg, alle dere som strever og bærer tunge byrder, og jeg vil gi dere hvile!»

Tor Jakob Welde

Rettferdighetens friske strømmer

Andakt av pastor Øyvind Edvardsen, Finland, ved svenske LBKs sommerleir i august 2018.

Amos 5,21-24: Jeg hater og forakter de høytidene dere feirer, og festene dere holder, byr meg imot. For om dere ofrer meg brennoffer og matoffer, finner jeg ikke behag i dem, jeg ser ikke på deres fredsoffer av gjøkølver. La meg slippe dine larmende sanger! Jeg vil ikke høre på ditt harpespill. Men retten skal komme veltende som vann, og rettferdigheten som en alltid strømmende bekk. (Norsk Bibel)

Det er fint med tradisjoner og gode vaner. De hjelper oss å holde fast ved noe som er kjært og godt og viktig for oss. Tradisjoner og gode vaner hjelper oss å fortsette på veien selv i vanskelige tider. De kan være en fast ramme å holde fast ved under livets gang. Blant slike tradisjoner er gudstjenesten på søndager. Eller hvorfor ikke også LBKs gjenkommende sommerkonferanser. En god tradisjon å holde fast ved, en god vane å følge. Dere har lært dere å gå i kirken, og å oppsøke samlinger der trossøsken møtes, enten i voksenalder eller fra barnsben av. For en velsignelse det er å få inn slike vaner som liten!

I Ordspråksboken finner vi et vers om dette. Der står det i kap 22: *Lær den unge veien han skal gå, så forlater han den ikke når han blir gammel.* Gud gleder seg over at vi gir de små gode vaner, som å feire

gudstjeneste regelmessig, og også ellers komme sammen med trossøsken, og etter evne tjene Gud med våre gaver i hans kirke. Det kan være penger eller andre gaver vi har fått, tid og krefter som vi legger ned, ører som lytter, ord vi sier, bønner som sendes opp til Gud. Alt i tjeneste for Herren.

«Når skal vi i kirken, pappa?» spør den tre år gamle sønnen min av og til når det har vært en søndag uten gudstjenestefeiring i vår menighet. Spørsmålet pleier å komme på mandag eller tirsdag når det har gått mer enn en uke siden sist vi var i kirken. Det er et bra spørsmål fra et lite barn. Han har allerede lært seg en god vane for resten av livet. Sammen med sin lillesøster feirer han egen gudstjeneste i stuen hjemme, der stoler lagt ned på gulvet fungerer som kirkebenker. Med salmebok i hånden nynner han på liturgiske melodier og folder hendene i bønn. Tradisjoner og gode vaner er bra. Vanen med å gå i kirken er blant de beste som finnes, for der får vi møte Jesus.

Guds egen Sønn som steg ned til jorden i Menneskesønnen Jesus Kristus. Han som ble en av oss og levde under samme forhold som oss. Han som vandret sammen med syndige mennesker og så hvordan deres syndige liv var. Han som var fullkommen i vårt sted og oppfylte Guds hellige lov for oss, som betalte prisen for våre synder og sonde straf-

fen for dem. Han som ofret seg selv og utgjøt sitt blod for oss. Jesus Kristus, han som led og døde for oss for så etter tre dager i graven å oppstå igjen som seierherre over synden, døden og djevelen. Guds egen Sønn, Jesus Kristus vår Frelser. Ham møter vi i kirken.

Vi møter ham i liturgien, i salmene, i prekenen. Kanskje var det også der vi møtte ham for første gang da vi som nyfødte ble døpt i Jesu navn og ble Guds barn. Senere i livet får vi møte ham igjen i nattverden der han gir oss av seg selv, sitt legeme og sitt blod som ble ofret for oss. Vi får syndenes tilgivelse og ny kraft til å leve som Guds barn, som rettferdigerklærte Kristi disipler i verden. Gudstjenesten er ikke over i kirken, i hvert fall er det ikke meningen at den skal være det. Søndagens gudstjeneste gir oss kraft til å fortsette å leve som kristne i verden slik at hele vårt liv blir i Guds tjeneste. I kirken er det først og fremst Gud som tjener oss, resten av uken er det vi som tjener Gud ved å tjene våre medmennesker i våre ulike kall i livet, på hver vår plass. Gud er med oss hele tiden og gir oss tilgivelse og nåde hver dag gjennom sitt Ord.

«Søndagskristen». «Leirkristen». Fins det slike ord? Forstår dere hva jeg mener? Det er lett å være kristen sammen med andre kristne. Det er lett å være kristen når vi får gjøre et konkret arbeid for Guds rike. Profeten Amos snakker om faren for

å falle i denne grøften under livsvandringen vår her på jorden. Faren for at vi blir slike som har hjertet sitt i verden, mens vi utvendig gir inntrykk av et kristent liv ved at vi går i kirken, samles sammen med andre kristne på leir, eller arbeider i og for kirken. Et slikt hykleri er det profeten Amos fordømmer i teksten vår. Navnkristne som ikke har Jesus i hjertet, eller bare har ham i hjertet på søndager eller når de er sammen med andre kristne.

Det Gud bryr seg om er hjertene og sjelene våre. Det som betyr noe for Gud er hvor hjertet vårt er. Han vet alt om hva slags forutsetninger vi har for å tjene ham i livet. Falsk kristendom, et skinn av hellighet, er ikke noe som behager Gud, og ham kan vi heller ikke lure. Så om vi gjør kristelige saker og ting fordi vi tror at vi på den måten har vår sak i orden med Gud, da har vi misforstått. Det han vil ha er hjertene våre. Siden kan vi gjøre kristne saker og ting. Og det er også hva de fleste av oss gjør. Vi har vent oss til den veien vi skal vandre og tjener Herren i oppriktig glede over rettferdigheten som Jesus Kristus har vunnet for oss på korset. Men vi skal ikke

bedømme andre, for det er Guds sak å dømme hyklere. Advarselen fra Amos gir oss en grunn til å stanse opp og ransake oss selv, før vi går videre med fornyet kraft og tillit, med kjærligheten fra Gud til å leve av og til å gi videre i hverdagen.

Gud har ikke gitt noen av oss i oppdrag å lese andre menneskers tanker eller se inn i hjertene deres. Heller ikke er vi i stand til å gjøre det. Dette er forbeholdt Gud. Derfor skal vi ikke ta fra noen tryggheten de har i den tradisjonen og gode vanen det er å gå i kirken på søndager, reise på kirkeleir eller delta i andre kristne samlinger. Heller ikke skal vi la andre få ta fra oss den tryggheten. Hvis den unge har lært seg å gå på den gode veien, hva er vel bedre enn det? Da går han der uavhengig av livssituasjon og dagsform og nysgjerrige medkristne som lurer på om nå herr pastoren eller herr og fru lekmann virkelig er helhjertede i dag. Gudstjenesten må ikke begynne med å bedømme andres oppriktighet: Hvordan føles det i dag, da? Har du Jesus i hjertet ditt i dag? Men heller: Velkommen tilbake! Jesus er her i dag også, for å gi seg selv til deg enda en gang.

Sitt ned på din faste plass. Ta imot som du pleier. Guds nåde er ny hver morgen!

Jesus er helhjertet. Han gikk inn i det med hele sitt hjerte. Og er du hans barn, så vet du det, og det vet også Gud, og da har også Gud hjertet ditt. Begynner du å tvile, kan du minne deg selv på dåpen du ble døpt med, og kikke på korset. Der har du sikkerheten din. Og der skal også alle andres sikkerhet ligge. Utenfor deg selv. Hos Kristus. I hans rettferdighet. Amen.

Vi takker deg, vår kjære Herre og Gud, for at du har kjøpt oss fri fra synden, døden og djevelens makt, ved din Sønn Jesus Kristus og hans rettferdighet som er blitt vår. Takk for at du har lært oss gode vaner. Takk for at vi får feire gudstjeneste regelmessig i kirken vår, for at vi får samles på leir sammen med våre trossøsken, og for at vi får utføre et arbeid i din kirke. Bevar oss fra døde gjerninger og død tro, og bevar oss fra dem som vil ødelegge tryggheten i de gode tradisjonene våre. Velsign oss med din nåde, slik at livet vårt flommer over av din rettferdighet. Amen.

Kollektbønn på Reformasjonsdagen

Herre Gud, himmelske Far! Vi takker deg av hele vårt hjerte fordi du har latt oss få leve i denne salige tid, da vi kan høre ditt hellige evangelium og kjenne din faderlige vilje og se din Sønn Jesus Kristus. Vi ber deg for din store barmhjertighets skyld at du vil la oss få beholde ditt ords lys, og styre våre hjerter ved din Hellige Ånd, så vi aldri faller fra ditt ord, men holder fast ved det og endelig blir salige, ved din elskede Sønn, Jesus Kristus vår Herre, som lever og råder sammen med deg og Den Hellige Ånd, én sann Gud fra evighet og til evighet. Amen.

Evangelical Lutheran Synod 100 år

I år feirer vår amerikanske søsterkirke Evangelical Lutheran Synod (ELS) 100 år. Jubileet ble feiret under årets årskonferanse i Mankato, Minnesota, 17.-21. juni. Nina og Egil Edvardsen var Den Lutherske Bekjennelseskirkens representanter ved konferansen.

ELS har sine røtter tilbake til den norske utvandringen til Amerika på 1800-tallet. Allerede i 1853 grunnla noen lutherske menigheter bestående av norske utvandrere den såkalte norske synoden. Den fremste lederen for denne kirken var i mange år pastor Ulrik Vilhelm Koren. Etter en strid om utvelgeslæren ble den norske synoden splittet. Flertallet av kirkens menigheter gikk i union med flere andre og mer liberale lutherske kirker. I 1918 reorganiserte den lille resten av renlærige lutherske kirker på grunnlag av Skriftens

John Moldstad, ELS' president, pastor Egil Edvardsen, LBK, og pastor Craig Ferkenstad, ELS' sekretær.

lærer og ga den navnet Evangelical Lutheran Synod. Kirkens første president var Bjug Harstad. I dag består

ELS av ca. 19.000 medlemmer og 130 medlemsforsamlinger over hele USA.

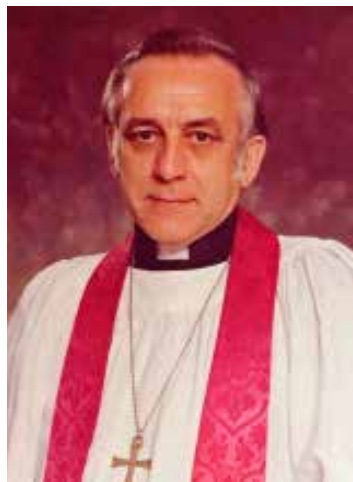
LBK kom i kirkefelleskap med ELS i 1981 og har siden pleid et nært og godt fellesskap med denne kirken. Særskilt nå avdøde George Orvick besøkte Skandinavia flittig og besøkte våre menigheter og kirkekonferanser. ELS var også med å grunnlegge Den konfesjonelle evangelisk-lutherske konferanse (KELK) i 1993, sammen med bl.a. LBK.

Temaet for jubileumsfeiringen var «Forkynn de under Gud har gjort». Både jubileumsforedraget som ble holdt av pastor Peter J. Faugstad, preken og andakter sentrerte omkring dette temaet, framfor alt det store under at Gud har frelst verden gjennom sin Sønn Jesus Kristus.

Egil Edvardsen

George M. Orvick (1929-2018)

En kjær venn av vår lutherske bekjennelseskirke er gått bort. George Orvick fikk hjemlov den 27. september og ble begravet den 8. oktober fra Holy Cross Lutheran Church i Madison, Wisconsin. I Holy Cross var han i yngre år pastor, og som pensjonist var han igjen medlem der. I nesten tretti år tjente han som president for Evangelical Lutheran Synod (ELS), vår søsterkirke. Siden 1970-tallet besøkte han mange ganger Skandinavia

sammen med sin kone Ruth, og oppmuntret den unge bekjennelseskirken her. Orvick hadde norske røtter, fra Tysvær i Rogaland, noe som var viktig for ham, og han ble et betydningsfullt bindeledd mellom ELS og oss i LBK. Han vil bli husket for sin vennlige væremåte, sin humor og sin standhaftige trofasthet mot den lutherske bekjennelsen. Vi takker Gud for George Orvick og lyser fred over hans minne.

Martin Luther i 1518

HVA HENDTE ÅRET ETTER REFORMASJONENS STARTSKUDD?

AV TOR JAKOB WELDE

Luther var svært overrasket over alt oppstyret om hans person. De nittifem tesene mot avlatshandelen, som han hadde offentliggjort den 31. oktober 1517, var jo først og fremst ment som et grunnlagsmateriale og en invitasjon til en disputas/debatt ved universitetet i Wittenberg. Den påtenkte disputasen ble det ikke noe av, men i stedet hadde altså tesene i løpet av få måneder vakt enorm oppsikt rundt om i hele landet, og også ellers i Europa. Etterspørselen etter avlatsbrev hadde avtatt ganske brått på grunn av Luther og tesene, noe som betydde et økonomisk tap for pavekirken. I januar 1518 anklaget de tyske dominikanermunkene ham for kjetteri. Nå følte han at det var nødvendig å komme med en nærmere forklaring og forsvar av tesene. Så våren og sommeren 1518 utga han både en liten traktat på tysk («En preken om avlat og nåde») og et skrift på latin («Resolutiones») med forklaringer til hver tese:

Tese 81: Denne frekke avlatsforkynnelsen gjør at det ikke engang for lærde menn blir lett å redde og forsvare ærefrykten for paven mot falske rykter og skarpsindige spørsmål fra lekfolk. Forklaring: Selv om mine venner nå i lang tid har ropt ut at jeg er en kjetter, et ugudelig menneske og en gudsbepotter siden jeg etter sigende ikke oppfatter Kristi kirke og De hellige

skrifter på rett katolsk vis; så tror jeg likevel for egen del, med støtte i min samvittighet, at de tar feil, og at det er jeg som virkelig elsker Kristi kirke og dens ære. «Den som dømmer meg er Herren» (1 Kor 4,4), og jeg er meg ikke bevisst å ha gjort noe galt. Han har tvunget meg til å sette fram disse synspunktene, fordi jeg så at noen ble smittet med falske meninger, mens andre rundt om i vertshusene lo av og drev offentlig gjøn med kirkens hellige presteskap. Og grunnen var avlatspredikantenes grenseløse frekkhet. Etter mitt syn var det ikke rimelig å øke hatet mot presteskapet blant vanlige lekfolk med enda videre grunner; for allerede i mange år nå har de tatt anstøt av griskheten og det moralske forfallet blant oss, og dessverre vist respekt mot prestestanden bare på grunn av frykt for straff. (Fra «Resolutiones»)

Heidelberg

Da de tyske augustinermunkenes generalkapittel (generalforsamling) ble arrangert i Heidelberg i april det året, var Luther spesielt invitert. De ga ham ansvaret med å lede en disputasjon om synd og nåde, fri vilje og gode gjerninger. I offentligheten måtte dette oppfattes som at augustinerne viste solidaritet med sin omstridte broder Martin Luther. Flere av de tilstedeværende ble sterkt

berørt og senere ivrige tilhengere av den evangelisk-lutherske bevegelsen, blant andre Martin Bucer, reformatoren i Strasbourg.

Cajetanus

Pave Leo hadde sendt Luther en innkalling til Roma; Han måtte komme og svare for seg mot anklagene om kjetteri. Men kurfyrst Fredrik den vise av Sachsen klarte å overtale paven til å heller la Luther bli forhørt i Augsburg. Dit kom kardinal Cajetan, en av de fremste romerske teologene, og ledet forhørene som strakk seg over tre dager i oktober. Cajetan krevde at Luther måtte si «Revoco» - jeg trekker tilbake (de kritiske tesene om avlaten) - eller ta konsekvensene (antagelig arrestasjon og deportasjon til Roma, i første omgang). Luther forsvarte seg, nektet å trekke noe tilbake, og poengterte at paven ikke hadde noen rett til å sette seg over Skriften. En natt forlot han så Augsburg og reiste hjem uten at Cajetan visste om det.

Melanchthon

En annen betydningsfull hendelse høsten 1518 var at Philipp Melanchthon begynte sitt virke som lærer ved universitetet i Wittenberg. Med sine store kunnskaper om de bibelske grunnspråkene, ble han en svært nyttig og nær kollega av Luther.

«Tårnoplevelsen»

Men det aller mest betydningsfulle som skjedde høsten 1518 (eller muligens tidlig på nyåret 1519?) var utvilsomt oppdagelsen Luther gjorde en dag han studerte Bibelen i tårncellen sin i klosteret i Wittenberg. I sine forberedelser til universitetsforelesninger over Salmenes bok og Paulus-brevene, møtte han ofte uttrykket «Guds rettferdighet», og forståelsen hadde hittil vært at dette handlet om den rettferdighet Gud selv har og som han strengt dømmer menneskene etter. Luther var derfor forvirret og plaget av det som står i Romerne 1,16-17, at «i evangeliet åpenbares Guds rettferdighet, av tro til tro» osv.:

«Jeg ble likevel stående der utålmodig og banke på dette stedet hos Paulus full av brennende tørst etter å få vite hva det var St. Paulus egentlig ville. Natt og dag grunnet jeg på dette inntil Gud forbarmet seg over meg, og jeg ble oppmerksom på sammenhengen mellom ordene. Den er nemlig slik: «Guds rettferdighet blir åpenbart i evangeliet, som skrevet står: Den rettferdige skal leve ved troen.» Her begynte jeg nå å begripe at Guds rettferdighet er den rettferdighet som gjør at mennesket lever som rettferdig ved Guds gave, nemlig ved troen. Når det heter at Guds rettferdighet åpenbares gjennom evangeliet, er det altså den passive rettferdighet det siktes til. Med den forbarmer Gud seg over oss og gjør

Luther forhøres av Cajetan. Tresnitt fra 1557.

oss rettferdige ved troen, som skrevet står: «Den rettferdige skal leve ved troen.» Nå kjente jeg meg nesten som om jeg var født på ny, som om portene til paradiset hadde åpnet seg, så jeg kunne gå inn. Nå viste hele Skriften seg med et annet ansikt for meg. ... Like voldsomt som jeg tidligere hadde hatet uttrykket «Guds rettferdighet», med like stor kjærlighet omfattet jeg nå det uttrykk som lød som den søteste musikk i mine ører. For meg ble dette stedet hos Paulus på denne måten selve porten til paradiset.»

Selv om offentliggjøringen av de nittifem tesene fra 1517 hadde vært et startskudd for reformasjonen, så

var det i og med «tårnoplevelsen» et år senere at det egentlige reformatoriske gjennombruddet kom, da Luther endelig ble en evangelisk lutheraner! Hans lange åndelige krise var over. Han fikk lære kunsten å skjelne mellom lov og evangelium. Og den bibelske læren om rettferdiggjørelse ved tro alene ble det helt sentrale budskapet i den lutherske reformasjonen. Det vidunderlige budskapet fra Gud er at han gir oss sin egen rettferdighet, Kristi rettferdighet, som en fri gave, som vi får motta helt ufortjent, uten egne gjerninger, av bare nåde, ved troen alene.

Om lov og evangelium

Konkordieformelen Sol. Dec. art. V: «Fordi forskjellen mellom loven og evangeliet er et særlig herlig lys som tjener til at Guds Ord blir rett delt og de hellige profeter og apostlers skrifter riktig forklart og forstått, må vi med særlig omhu holde fast på denne forskjellen slik at ikke disse to lærene blir blandet sammen med hverandre, eller at det blir gjort en lov av evangeliet, slik at Kristi fortjeneste blir fordunklet, og de engstede samvittigheter berøvet den trøst de ellers har i det hellige evangelium, når det blir forkynt rent og klart, og som de kan holde seg oppe ved i sine verste anfektelser mot lovens skrekk.»

Kurfyrstinne Elisabeth av Brandenburg

(PRINSESSE ELISABETH AV DANMARK, NORGE OG SVERIGE)

Elisabeth av Brandenburg ble født 24 juni 1485 på Nyborg slott i Danmark, som datter av kong Hans og hans hustru, Christine av Sachsen. Prinsesse Elisabeths slektstre var som et «Hvem er hvem i nordeuropeisk politikk». Hennes bror, Christian II, innførte lutherdommen i Danmark. Christians hustru Isabella var søsteren til keiser Karl V. Elisabeths onkler på morssiden var kurfyrstene Fredrik den vise og Johann den standhaftige av Sachsen, Luthers beskyttere.

Elisabeths familietre ble enda mer komplisert da hun i 1502 giftet seg med kurfyrst Joakim I av Brandenburg. Joakims bror var ingen annen enn erkebiskop Albrecht av Mainz, mannen som ga Johann Tetzel i opp-

drag å selge avlatsbrev i hans områder. Joakim og Albrecht ble innbitte motstandere av den lutherske tro.

Til tross for sin manns sterke motstand, ble Elisabeth en ivrig lutheraner som lurte seg til å motta nattverden under begge skikkelser (brød og vin), på luthersk vis, når ektemannen var bortreist. Men da han fikk høre om hva konen hadde gjort, ble hun satt i husarrest på rommet sitt. Hun klarte å flykte, utkledd som bondekone, med hjelp fra sin bror og fra onkel Johann.

I årene som fulgte levde Elisabeth i eksil. Hun flyttet fra by til by og bodde også en tid i Luthers hus, hvor hun kunne være en vanskelig gjest. Etter ektemannens død flyttet hun tilbake til Brandenburg.

Barna hennes gikk etter hvert over til morens lutherske tro, til tross for sine løfter til faren på dødsleiet, og de fikk lutherdommen innført i Brandenburg.

Martin og Katharina Luther forble gode venner med Elisabeth og valgte henne som fadder for datteren Magdalena.

Å måtte leve i eksil var en stor belastning for Elisabeths fysiske helse, men det forhindret henne ikke i å fortsette sine åndelige studier, som styrket troen og hjalp henne å holde ut selv i de vanskeligste motgangstider.

Rebecca DeGarmeaux,
for *Katie Luther* (Facebook-siden)

Hem Butiken Kontakt Förlagsnytt Biblicum

Välkommen till Biblicums webbutik!

Biblicums webbutik erbjuder god och förmånlig bibeltrogen litteratur.

forlag.biblicum.se

ROMERBREVET - KAPITTEL 8

Guds råd og utvelgelse - Rom 8,28-30

AV EGIL EDVARSEN

I resten av kapittel 8, fra vers 28 til 39, kommer Paulus med en mektig trøst til alle dem som tviler på om de på grunn av den nærværende tidens lidelser (vers 18) og svakheten de kjenner i seg selv (vers 26), ikke skal nå fram til herligheten. Han minner oss om at alt det som skjer med oss her i verden, har en god hensikt: «*Vi vet at alt tjener til det gode for dem som elsker Gud, dem han har kalt etter sin frie vilje*» (vers 28). På tross av lidelser og motgang og svakhet *vet* vi dette. Mens vi ikke alltid vet hva vi skal be om (vers 26), vet vi at alle ting tjener til det gode for oss. Det er som om Paulus vil fortelle oss at når vi i vår skrøpelighet ikke en gang vet hva vi skal be vår himmelske Far om, skal vi i stedet være stille og hvile trygt i Guds faderlige omsorg for oss. Han sørger for at alle ting tjener til det gode for oss.

Når Paulus skriver at «alt» tjener til det gode for de troende, så mener han virkelig alt. Til og med det som i menneskelige øyne er ondt, kan tjene til det gode for de troende. Etter menneskers standard var det ondt at Josef ble solgt av sine egne brødre slik at han havnet i Egypt: «Dere tenkte å gjøre ondt mot meg, men Gud tenkte det til det gode» (1 Mos 50,20). For en kristen er dette et stort paradoks at onde ting som hender i livet, kan være til det gode. Men han stoler likevel på at

«alt tjener til det gode», også det onde i livet, det tunge, det vanskelige, det slitsomme, det triste, det smertefulle. Men også alt det gode som hender, tjener til vårt beste. Alle velsignelsene Gud så rikelig gir oss, er med på å bevare oss i troen. Ja, for «det gode» som alt skal tjene til for oss, er ikke at vi skal bli lykkelige og rike her i verden, men at vi skal bli bevart i troen og nå fram til den himmelske herligheten og gleden (Salme 73,23-24; Matt 16,26; Fil 1,6).

I vers 28 kaller Paulus de kristne «de som elsker Gud». Hva menes med «å elske Gud»? Det er den kjærlighet som følger som et direkte svar på den kjærlighet han har vist oss ved å gi oss sin Sønn, Jesus Kristus, som vår Frelser (Joh 3,16). «Vi elsker fordi han elsket oss først» (1 Joh 4,19). Den egentlige grunnen til at alle ting tjener til det gode for oss, er derfor ikke at vi elsker Gud, men at han elsker oss. Derfor tilføyer Paulus: «dem han har kalt etter sin frie vilje». De som han har «kalt», er de som er kalt fra vantro til tro (Rom 1,6-7), de han kalte «fra mørket og inn i sitt underfulle lys» (1 Pet 2,9).

Da Gud kalte oss til å bli troende, gjorde han det «etter sin frie vilje», dvs. etter den plan han hadde lagt fra evighet av (gresk *katá próthesin* = «ifølge en forutgående plan»).

Dermed henviser Paulus til Guds utvelgelse av de troende som skjedde før verden ble skapt (Ef 1,4-5). Henvisningen til Guds utvelgelse understreker det faktum at Gud styrer alle ting i de troendes liv så det tjener til deres evige gode.

Rom 8,29-30 viser oss hvordan hele frelsen er av nåde alene. Den hviler på Guds råd og utvelgelse: «*Dem som han på forhånd har vedkjent seg, har han også på forhånd bestemt til å bli formet etter sin Sønnns bilde, så han skal være den førstefødte blant mange søsken. Og dem som han på forhånd har bestemt til dette, har han også kalt. Dem som han har kalt, har han også kjent rettferdige, og dem som han har kjent rettferdige, har han også herliggjort.*» Her regner Paulus opp hvert steg i Guds frelsesplan, og i hvert av stegene er det Gud som er subjektet og vi som er objektet. I hvert eneste steg er Gud den som handler. I tillegg viser Paulus at Guds utvelgelse er fra evighet av: «Den som han på forhånd har vedkjent seg...» (se også Ef 1,4; 2 Tim 1,9).

Ordet som er oversatt «vedkjenne», betyr vanligvis «kjenne». Men her er det tale om noe mye mer enn bare en overflatisk kjennskap. Gud kjente oss som sine egne (se Joh 10,14; 2 Tim 2,19). I Matt 7,23 taler Jesus om det motsatte tilfellet:

Forts. side 15

Professor Becker var en utrettelig og høyt verdsatt foredragsholder. Hans mange foredrag i forbindelse med Biblicumkurs ble simultantolket av Seth Erlandsson. Det ble gjort lydopptak, som kan lastes ned fra Biblicum.se/Undervisning/Biblicumforedrag.

BIBLICUM 50 år

For et drøyt halvsekel siden var det spesielt to teologer som utmerket seg i kampen mot frafallet i Svenska kyrkan, gjennom flere tiår. Den ene var domprosten i Växjö, G A Danell, som hadde overtatt etter Axel B Svensson som redaktør for tidsskriftet Nya Väktaren. Den andre var Dr. teol. David Hedegård, som i flere tiår på egen hånd hadde utgitt tidsskriftet För Biblisk tro.

Disse to tok initiativ til et møte i domprostgården i Växjö den 8. oktober 1968. Hedegård hadde utarbeidet en promemoria til møtet. I denne ble det foreslått «en institusjon som formidler bibelkunnskap på ulike nivåer og til ulike kategorier mennesker, i første rekke til teologistudenter, lærere og lærerstudenter, ungdomsledere, søndagsskolelærere etc.»

Sju stiftelsesmedlemmer utgjorde stiftelsens første styre. G A Danell var formann og Hedegård nestformann.

Den 4. juli 1969 ble teol. lic. Seth Erlandsson kalt til studierektor og forstander. Han tok doktorgraden i mai 1970 og trådte deretter inn i full tjeneste. Fra nr 6/1970 ble han fast medarbeider i För Biblisk tro, som samme året offisielt var blitt stiftelsens organ. Snart begynte en rik bokproduksjon, der startskuddet var «Det står skrevet», et svar på bispe-møtets bibelkommisjons betenkning «Bibelsyn och bibelbruk».

Tidsskriftet För Biblisk tro kjempet en stadig kamp mot frafall fra

troen. For å belyse dette siterer vi her fra nr 6/1970, der Hedegård skriver under Redaksjonelt:

«En av Tidsskriftets lesere mener at det er «alt for negativt». Han ønsker at det skulle vært mer «positivt». Til dette vil vi svare at vi bestreber oss på både å formidle informasjon om Skriften og dens lære – og å belyse den åndelige situasjonen i vår tid ut fra Skriften, ikke minst å belyse det frafallet fra troen som møter oss på mange ulike hold i den kristne verden i vår tid. Skriften selv bekjemper enhver forvanskning av sannheten, og en stor del av Jesu og apostlenes undervisning består derfor av tilbakevisning av falske lærer. Vi har også i dette tilfellet bare å følge Jesu og apostlenes forskrifter og eksempel. Det har med rette blitt sagt at den som sier ja til sannheten også må si nei til usannheter. Tidsskriftet vil gjøre begge deler.»

David Hedegård gikk bort i oktober 1971. Noen uker senere ville han ha fylt 80 år. Det var planen at han skulle motta et festskrift på fødselsdagen, men nå ble dette utgitt posthumt med tittelen «Ditt ord är sanning». Hans etterfølger som redaktør for tidsskriftet var selvskrreven: Seth Erlandsson hadde allerede vært en nær medarbeider, og det var også den avdødes ønske at tidsskriftets navn skulle endres til «Biblicum – tidsskrift för biblisk tro och forskning». Navneendringen skjedde fra første nummer av 1972-årgangen.

Erlandsson satte i gang en rik

produksjon av skrifter. Til å begynne med ble det utgitt en serie småskrifter, «Bibel och vetenskap».

Den 30 juni –12 juli 1969 holdt stiftelsen sitt første bibelkurs på Hjelmserydstiftelsen. I 1971 var man kommet i kontakt med professor Siegbert Becker fra Wisconsin-synoden. Hans forelesninger ved en lang rekke kurs både i Sverige og Norge kom til å bli av meget stor betydning. Han ga også impulsene til de nye frimenighetene som i 1974 konstituerte seg som Lutherska Bekännelsekyrkan.

Biblicums forskningsbibliotek, som hadde vokst kraftig, kunne i mars 1972 flytte til egne lokaler på Södra Rudbecksgatan 6 i Uppsala. Biblicums innvielses- og takksigelsehøytid ble holdt 14–15. oktober. Programmet ble innledet på universitetet med en forelesning ved Stiftelsens æresformann, Dr. teol. Hugo Odeberg. Temaet hans var «Å ransake Skriftene». Etter at forstanderen hadde holdt en forelesning over temaet «Herrens lidende tjener», spaserte man til det nye huset, der G A Danell holdt en innvielsestale.

I 1980 ble et nytt påbygg tatt i bruk, som gjorde det mulig å holde offentlige forelesninger og lengre kurs. I 1998 ble huset i Uppsala solgt fordi vedlikeholdskostnadene var blitt for store, og biblioteket ble flyttet til Ljungby i lokaler leid av Markusförsamlingen på Hantverkargatan 8.

Ola Österbacka

© DEPOSITPHOTOS

Første Mosebok og jordens alder

Noen lurer kanskje på hvordan vi stiller oss til de vitenskapelige vitnesbyrdene som synes å vise at jorden er millioner av år gammel. Dersom vi i tro aksepterer Første Moseboks kapittel 1 og 2, får vi i det minste et utgangspunkt for løsningen på problemet.

Dersom en vitenskapsmann fra vår tid kunne ha reist tilbake i tiden, til Edens hage og til kvelden på den sjette skapelsesdagen, så ville han der ha funnet en frodig hage med fullvoksne dyr som vandrer omkring blant trær med moden frukt på, og han ville ha møtt to voksne mennesker. Fra et vitenskapelig synspunkt kunne ingen klandre ham når han konkluderer med at denne hagen må ha eksistert her i flere år. På bakgrunn av det han så, kunne han ha konkludert med at Adam og Eva hadde levd i denne hagen i flere tiår.

Hvis han hadde sett opp mot himmelen og studert de samme stjernene som vi ser i dag, ville han ha konkludert med at denne jorden og disse stjernene må være millioner av år gamle, ettersom noen av stjernene befinner seg på en avstand millioner av lysår fra jorden.

Men alle hans synspunkt ville ha vært usikre gjetninger, ja hver eneste konklusjon han var kommet fram til ville ha vært feil. Stjernene hadde blitt til bare omtrent 48 timer tidligere, skapt «til å lyse over jorden» (1 Mos 1,17) og derfor skapt med en

lysstråle som nådde billioner, ja kvadrillioner mil tilbake ut i verdensrommet. Landjorden hadde kommet på plass bare tre dager tidligere, og trærne var blitt til med frukt og det hele bare noen øyeblikk etter at det tørre land kom til syne opp fra havet. Fuglene som han så fly omkring oppe på himmelen hadde ikke blitt klekket ut av egg etter ukevis med ruging, heller ikke hadde de tilbrakt ytterligere uker i et reir, slik at fjær kunne vokse ut mens foreldrene sørget for mat og omsorg. Nei, de hadde flakset fullvoksne fra Guds hånd for litt mer enn 24 timer siden. Og disse to menneskene, som kunne snakke så forståelig om dyrene i hagen (Adam ga dem jo navn), var begge mindre enn tolv timer gamle.

Det som bør stå klart for oss alle, er at den bibelske åpenbaringen lærer oss at vi lever i en verden som virker som om den er mye eldre enn den i virkeligheten er, og dette helt uavhengig av utviklingslæren. Dersom vitenskapsmennene ville være virkelig vitenskapelige og si at universet *tilsynelatende* er millioner av år gammelt, eller til og med si at det *er* millioner av år gammelt, *såfremt ikke hele naturens verden en gang i fortiden ble til på en overnaturlig, mirakuløs måte, og såfremt ingen katastrofelignende hendelse (syndfloden) på et eller annet tidspunkt har økt hastigheten på visse naturlige prosesser*, ja da ville vi ikke hatt noen grunn til å krangle med dem. I stedet ville vi ha vært enige

og sagt at jorden virker som om den er mye eldre enn hva den er. Vi vet at den er mye yngre enn det virker som, bare fordi Gud, som er *den eneste som virkelig vet hvordan alt ble til*, har latt oss få del av denne hemmeligheten i 1 Mos 1 og 2.

(Fra *Biblicum* nr 5, 1984,
av Siegbert W. Becker)

Dette er et utdrag fra festskriftet *Biblisk tro*, som utgis i forbindelse med stiftelsen Biblicums 50-års jubileum.

Boken kan bestilles her:
<http://forlag.biblicum.se>

«I frihetens gränsländ. Om att ta ut svängarna på den smala vägen» er tittelen på en ny bok som er kommet ut på forlaget Logos i Finland. Forfatteren, Hans Ahlskog, er bibellærer og kantor i vår finsk-svenske søsterkirke/menighet, St. Johannes evangelisk-lutherska församling i Vasa. Dette er en spennende og lærerik samtaleroman som kan anbefales, full av teologisk kunnskap som den er, presentert på en annerledes, aktuell og lettfattelig måte. Blant temaene som behandles: Loviskhet, kristen frihet, syndige begjær, Abrahams sanne barn, det rene evangeliet og rett bibeltroskap. Som en smaksprøve har vi her oversatt til norsk de aller første sidene av boken, fra kapitlet «Sabbatsbrytere».

I frihetens grenseland

AV HANS AHLKOG

Fredrik Frohm kikket ut over nabolaget. Bare den nærmeste naboen, pastor Kallvik, var å se. Han satt i en hagestol og leste i en bok, som vanlig. Fredrik og Risto, som han het til fornavn, pastor Kallvik, var de fem årene de hadde vært naboer blitt gode venner. Konene deres hadde også mye kontakt med hverandre, selv om fru Kallvik var vel tjue år eldre enn Fredriks vakre hustru Lisbet. De var begge kristne, og det hendte rett som det var at de snakket sammen om den kristne troen når de møttes ute på veien.

Nabolaget der de bodde kaltes på folkemunne for Korpmo-Zion, fordi det av en eller annen grunn hadde flyttet en del troende familier dit. Dessuten het gaten de bodde i Zionsgaten, på grunn av kirkebygningen som lå litt lenger oppe i gaten.

Utenom Fredrik og Risto skal vi også bli kjent med to ugifte menn som bodde i hver sin ende av en tomannsbolig: Sture Starck i den ene og Klas Klehn i den andre. Tomannsboligen hadde stått ferdig i vel et år, og begge beboerne hadde flyttet til Korpmo fra hver sin kant av landet. Sture hadde flyttet fra hovedstaden hit til landsbygda på vestkysten, og Klas var oppvokst i et lavkirkelig miljø inni landet. Begge to levde sitt eget liv, men på Korpmo-Zion var man ikke så opptatt av sitt eget at man ikke hadde tid å stanse opp og slå av en prat nå og da.

Som nå når Fredrik gikk over gressplen til Ristos hus. Men i dag var det jo søndag, og da hadde man all verdens tid til å snakke om veien og vandringsen. På søndag skulle man hvile, som det sto skrevet, og hva bedre fantes det da å gjøre en slik dag enn å gå en tur over til naboen.

«Nei, ser man det. Er det ikke Fredrik som er ute og rusler?» utbrøt Kallvik da han fikk se sin nabo komme gående.

«Hei! Hva driver du med, da? Leser, selvfølgelig, hva ellers. Men hva?»

«Ja, jeg pleier jo å lese i postillen på søndagsettermiddagene for å se hvordan reformatoren forsto tekstene. Ofte er det samme tekst som jeg selv har preket over et par timer tidligere, og da er det jo bra å sjekke fasiten. Men egentlig burde man vel gjøre det på forhånd.»

«Jo du, doktor Martin var en god lærer, han,» sa Fredrik. «Reformasjonstiden, det var tider, det. Folk var fromme og ivrige etter å følge Guds bud. Noe annet er det i vår tid, når ugudeligheten flommer over alle bredder. Man blir jo aldeles forferdet når man åpner avisene. Om det ikke er Pride-festivaler, så er det genusteorier man skriver om. Man begynner å lure på hvor verden egentlig er på vei.»

«Ja, men alt var jo ikke så bra på Luthers tid heller. Doktoren klager jo i forordet til Den lille katekismen over hvor kunnskapsløse folk ute på bygdene var, ja han uttrykker seg ganske drastisk og sier at de i tillegg lever som noen svin og at de misbruker sin frihet med en gang de har hørt evangeliet.»

«Svin! Nei du, da skulle han sett vår tids mennesker! Og frihet er jo et ordentlig moteord. Mennesket vil ha frihet, frihet til å gjøre som det vil, og blåser gjerne i hva Gud sier i Bibelen. Men den som vil være et Guds barn, får nok jammen leve i forsakelser her i tåredalen.»

«Hmm, ja det er vel så,» mumlet Kallvik, men var ikke helt fornøyd med hvordan hans kjære nabo uttrykte

seg. Litt saktmodighet kunne vel ikke skade her i nabolaget.

«Men så er det jo mange navnkristne som mener at de skal kunne ta seg til himmelen uten å ta opp sitt kors. Ta Nyåkers-Albin, for eksempel; At han ikke kan la jordbruket hvile på søndagen. For ikke lenge siden kom han forbi her med traktoren, med møkkakjerre og det hele. Jeg skulle gjerne ha sagt ham et sannhetens ord om den rette helligholdelsen av hviledagen. Mannen har mage til å sitte i kirken søndag formiddag og så litt senere på dagen komme buldrende forbi her som et tordenskrall.

«Ja, men det er vel nødvendig å stå på med våronna om man skal bli ferdig. Det er ikke lett å være jordbruker på våre breddegrader, og man må vel noen ganger ta alle ukedagene til hjelp for å rekke over alt. Har du forresten lest Edvin Wiréns populære bok *Når det stunder til høytid?* Den gir en del å tenke på når det gjelder spørsmål om sabbaten og kristne høytider. Det er ikke så ofte vi tenker på hvordan de kristne helligdagene og høytidene våre har oppstått.»

«Tenke på ditt og tenke på datt,» sa Fredrik. «For meg er det viktigst at man tenker på hviledagen slik at man holder den hellig, og da skal man ikke arbeide, men være stille.»

«Ja, men det er vel ikke akkurat sånn det står i katekismen. Luther utlegger jo det tredje budet slik: *Vi skal frykte og elske Gud så vi ikke forakter forkynnelsen og hans ord, men holder det hellig og med glede hører og lærer det.* Og kjenner du egentlig Albin personlig?

«Nei, det kan jeg vel ikke akkurat si, men jeg ser ham jo i kirken. Han er vel en som vil halte til begge sider, tror jeg, en som vil tjene både Gud og Baal.»

«Jeg er ikke så sikker på det med Baal, jeg,» svarte Kallvik forsiktig. «Albin stikker innom og hilser på meg av og til, og han sier han pleier å lytte til lydbibelen når han sitter på traktoren. Han sier at det ellers er vanskelig å få tid til bibellesningen. Men Bibelen leser han, det er lett å merke. Jeg kjenner ikke mange med en sånn bibelkunnskap som Nyåkers-Albin.»

«Jaha, da burde han vel vite hva Gud har å si om sabbatsbrytere, da. Eller kanskje er det slik at troen bare sitter i topplokket, og da går det vel greit å samle inn manna på søndagen selv om Gud har forbudt det. Eller arbeide med såing på Kristi himmelfartsdag, eller å slå gresset på Johannesdagen, noe vi dessverre også har vært vitne til!»

«Fredrik, min venn, det gjør meg trist at du snakker på den måten om Albin. Jeg tror nok han gjør sitt beste for å leve etter Guds gode vilje, men det er som sagt ikke lett å få tid til alt som må gjøres på gården. Kan jeg også få kommentere din sammenblanding av ordene sabbat og søndag?»

«Hvilken sammenblanding da? Vi bør vel ikke strides om ord. Det er vel det samme om man sier søndag eller sabbat?»

«Nei, det er en stor forskjell. Sabbaten feiret og feirer jødene ennå i dag på den sjuende dagen i uken, mens søndagen egentlig er den første dagen i uken. Sabbaten begynner egentlig fredag kveld og varer til lørdag kveld. Så sabbaten er altså over før søndagen begynner.»

«Ja, det er vel så, men i nytestamentlig tid har jo sabbatsdagen blitt flyttet fra lørdag til søndag og blitt de kristnes hviledag. Søndag er nå utvilsomt den sjuende dagen i uken for oss, sjekk bare i kalenderen,¹ og Gud har befalt oss å hvile på den sjuende dagen. Vanskeligere enn det er det ikke for meg.»

«Vent nå litt, gamle ørn. Hvem var det du sa som har flyttet sabbaten til å gjelde søndagen? Ikke Gud, vel? Og for det andre: Hvor står det skrevet at Gud befaler oss, deg og meg, å hvile på den sjuende dagen?»

«Det står i budet: *Du skal holde hviledagen hellig.* Og i skapelsesberetningen står det jo også: *Gud velsignet den sjuende dagen og helliget den. For den dagen hvilte han fra hele sitt arbeid, det som Gud hadde gjort da han skapte.*»²

«Du svarte ikke på det første spørsmålet mitt, om hvordan det har skjedd at søndagen på merkelig vis har blitt sabbat. Men la oss ta det andre spørsmålet først, da. Hvis vi lytter nøye til det verset du siterte fra Første Mosebok, så står det jo at *Gud* hvilte på den sjuende dagen, og ikke at han befalte noe menneske å gjøre det. Befalingen om å holde sabbat på den sjuende dagen ga han, så vidt vi vet, til Israels barn først under ørkenvandringen. Det står om det i 2 Mos 16, der det fortelles om innsamlingen av manna. Der og da innstiftet Gud sabbaten for Israels barn, og på den sjettede dagen skulle de samle inn så mye manna at det ble nok også til den sjuende dagen. Legg merke til at dette må ha skjedd et par tusen år etter skapelsesuken, så før dette vet vi ikke noe om at det fantes noen befaling fra Guds side om at også mennesker skulle gi akt på sabbaten. Bibelen nevner ingenting om det, og når den for første gang gjør det, er det når sabbatsbudet gis til ett folk blant mange tusen andre på jorden, altså Israels barn. Så kan vi jo lure på hvorfor Gud ga dette budet til folket sitt og hvorfor akkurat på den tiden.»

«Det er vel viktigere at vi vet at Gud har gitt oss sabbaten enn å vite hvorfor,» sa Fredrik, som nå ble fint nødt til å lytte til Kallviks utlegninger.

«Ja, men det er også viktig at vi forstår hvorfor Gud ga Israel visse lover under ørkenvandringen, deriblant sabbatsbudet. Jeg tenker at det var spesielt om å gjøre at Guds folk skulle holdes intakt og ikke blande seg med folkeslagene de kom til å støte på under vandringen. Du husker jo at de hadde forbud mot å ta seg koner fra de kanaaneiske folkene og å gi sine døtre til koner for dem. Guds folk hadde jo en viktig frelseshistorisk opp-

1 I 1972 ble det internasjonal standard å plassere søndagen som ukens siste dag.

2 1 Mos 2,3

gave, å være det folket der Messias en dag skulle bli født og leve.³ Gud ville ha et folk som var forberedt på dette og som var trofast mot ham. Derfor skulle de holde seg adskilt fra nabofolkene, og som et viktig hjelpemiddel ga Gud folket sitt det vi innenfor teologien kaller seremoniallovene. Og blant dem er altså sabbatsbudet.»

«Vent nå litt, sabbatsbudet er da vel ingen seremoniallov? Det er jo et av Guds ti bud og hører akkurat som de andre budene med til moralloven og ikke til seremonialloven.»

«Nå er det jo slik at verken orden seremoniallov eller ordet morallov fins i Bibelen. Dette er en inndeling som den kristne kirken har gjort i et forsøk på å systematisere de ulike lovene. Men det er på ingen måte slik at jeg kalte sabbatsbudet for en seremoniallov fordi den kristne kirken har funnet på det, men det er fordi Bibelen ellers behandler det som en seremoniell lov, som akkurat som forskriftene om mat, drikke og renselse hadde sin gyldighet *fram til tiden da den rette ordningen ble innført*, som Hebreerbrevets forfatter uttrykker det.⁴ Det ble gitt til et spesielt folk for en bestemt tid, altså for å gjelde under den gamle paktens tid. De andre budene repeteres på ulike steder i Det nye testamente for at vi skal forstå at de er uttrykk for Guds uforanderlige vilje. Men hvis det er slik at Gud fortsatt vil at vi kristne skal helligholde sabbaten, da har jo en overveldende majoritet av de kristne bommet totalt i to tusen år og isteden hatt søndagen som hviledag.»

Fredrik var betenkt over disse nye lærene. «Hvor i Det nye testamente mener du det står at sabbatsbudet ikke lenger skulle gjelde oss kristne?»

«Ikke lenger», sier du. La meg si deg en ting: Det gjaldt aldri oss hedninger. Egentlig er det slik at alle budene som fins i Mosebøkene bare ble gitt til Israels barn etter kjøttet. Dette gjelder egentlig også de ti budene. Også de ble opprinnelig gitt bare til Israel.»

«Hvordan vet du det?»

«Okei, du kan jo spørre deg selv hvem som var til stede da loven ble gitt. Israels barn, ikke sant? Når man tolker Bibelen, er det viktig å se på sammenhengen: Til hvem ble dette sagt? Ta for eksempel Guds befaling til Abraham om at han skulle ofre sønnen sin. Til hvem ble denne befalingen gitt? Jo, til Abraham. Det er altså ikke snakk om noe universelt bud. På samme måte er Toraen, de fem Mosebøkene, ikke noen universell forfatnings-samling, men den gjaldt Israels barn i den gamle paktens tid. I Romerbrevet 2 sier Paulus at hedningene ikke har loven,⁵ dvs. Moseloven. Jødene derimot, har loven og

roses seg av den.⁶ Når det gjelder sabbatsbudet, står det uttrykkelig i Andre Mosebok:

*Israelittene skal ta vare på sabbaten, så de holder den i slekt etter slekt som en evig pakt. Den skal være et tegn mellom meg og israelittene til evig tid. For på seks dager skapte Herren himmelen og jorden, men den sjuende dagen hvilte han og pustet rolig ut.*⁷

Det sies altså at Israels barn skulle holde sabbaten, men det står ikke noe sted at dette skulle være et bud for alle mennesker til alle tider.»

«Ja, men det virker litt fremmed, dette her. Jeg har i hvert fall fått lære meg at de ti bud også gjelder oss.»

«I den formen de ble gitt i Andre Mosebok gjaldt de bare Israels barn, og legg merke til: gjaldt, ikke gjelder, ettersom den gamle paktens ikke lenger eksisterer. La meg ta to eksempler. Det første er billedforbudet. Guds Sønn, Jesus, forkynte tydelig at dette ikke lenger gjaldt da han kom til jorden. For han er jo bildet av Guds vesen.⁸ Den kristne kirken har tenkt som så, at om Gud selv avbilder seg i Sønnen, så våger også vi å lage bilder av Gud, som malerier eller ikoner med Jesus som motiv.

Det andre vi kan tenke på, er løftet som ble knyttet til det fjerde budet: *Du skal hedre din far og din mor, så du kan leve lenge i det landet Herren din Gud gir deg*. I Det nye testamente gjengis dette løftet i en litt annen form: *så det kan gå deg godt og du kan leve lenge på jorden li landet*.⁹ I den nye paktens er løftet ikke knyttet til et bestemt land, men Guds folk er nå spredt ut over hele jorden. Så jeg vil uttrykke det på denne måten: Moralloven gjelder alle mennesker til alle tider, og den beste sammenfatningen av den som vi kan finne i Bibelen, er i Andre Mosebok 20, der de ti budene ramses opp.

Nå til spørsmålet ditt: *Hvor i Det nye testamente kan vi se at sabbatsbudet ikke lenger gjelder?* La oss først gå til Romerbrevet 14, der Paulus underviser om den kristnes frihet og om hvordan vi som kristne skal forholde oss til hverandre når det gjelder disse spørsmålene. Apostelen skriver:

*Én gjør forskjell på dager, en annen holder alle dager for like. La enhver være fullt overbevist om sitt syn. Den som legger vekt på bestemte dager, gjør det for Herren*¹⁰

Om apostelen nå sier at det for de kristne er okei å gi akt på en bestemt dag og at det er like okei å la være å gjøre det, så betyr det at sabbatsbudet ikke gjelder dem. I den gamle paktens fantes ingen mulighet til å velge, tvert imot klandret Gud sabbatsbrytere friskt.¹¹ La oss se på et annet sted: Paulus skriver i Kolosserbrevets andre kapittel:

⁶ Vers 17-18. Se også Rom 9,4: *de har ... paktene og loven*.

⁷ 2 Mos 31,16f.

⁸ Hebr 1,3

⁹ Ef 6,3

¹⁰ Rom 14,5f

¹¹ Se f.eks. Esek 20

³ 1 Mos 22,18; Rom 9,4-5

⁴ Hebr 9,10

⁵ Vers 14

*La da ingen domme dere når det gjelder mat og drikke, høytider, nymånedag eller sabbat. Dette er bare skyggen av det som skulle komme, men kroppen tilhører Kristus.*¹²

Det er samme budskapet som i Romerbrevet: «La ingen domme deg for hvordan du stiller deg til høytider eller sabbat.» Forskriftene gjaldt for en viss tid, for å peke fram imot Kristus, men i og med at Kristus, da Paulus skrev dette, hadde oppfylt den gamle pakten og innstiftet den nye, så gjelder ikke de seremonielle budene lenger. Jeg henviste tidligere til Hebreerbrevet, og der står det jo saklig sett det samme som sies her om de seremonielle budene, altså at *de gjaldt fram til tiden da den rette ordningen ble innført*,¹³ den nye pakten. I Hebreerbrevet sies det også at *loven bare inneholder en skygge av alt det gode som skulle komme, ikke det sanne bildet av*

12 Kol 2,16f.

13 Hebr 9,10: *Akkurat som reglene om mat og drikke og om alle slags renelser er dette bare ytre forskrifter. De skulle gjelde fram til tiden da den rette ordningen ble innført.*

*tingene.*¹⁴ Legger du merke til parallellen til stedet i Kolosserne 2, der det sies at *kroppen /virkeligheten er Kristus selv?*¹⁵

«Hmm, jeg må nok gå og fundere litt mer på det du nettopp sa, før jeg sier det ene eller andre om dette. Det er nok litt fremmede tanker for meg, må jeg si. Det var i hvert fall ikke slik jeg lærte det av min far da jeg var liten...»

14 Hebr 10,1

15 I Hebr 8, der forfatteren skriver om den nye pakten, sies det også: *Når Gud taler om en ny pakt, har han dermed sagt at den første er foreldet. Og det som blir gammelt og foreldet, vil snart være borte (v. 13).* Allerede på Jeremias tid, da Gud ga profetien om den nye pakten (Jer 31), var den gamle pakten foreldet, og den var i enda større grad foreldet da Hebreerbrevet ble skrevet. I og med Kristi død ble den gamle pakten oppfylt og gjaldt ikke mer. Da så tempelet ble ødelagt av romerne i år 70 e. Kr., sto det endelig helt klart at den gamle pakten med dens offer-tjeneste ikke lenger eksisterte.

Fra side 9: **Guds råd og utvelgelse - Rom 8,28-30**

«Jeg har aldri kjent dere. Bort fra meg, dere som gjør urett!» Det betyr ikke at Jesus ikke kjente til de falske lærerne og deres aktiviteter. Han visste utmerket godt hvem de var og hva de holdt på med. Men han kjente dem ikke som sine egne.

Målet eller hensikten med Guds utvelgelse, var at vi skulle bli *«formet etter [hans] Sønnens bilde, så han skulle være den førstefødte blant mange søsken»*.

Guds nådige hensikt var å gi de troende den samme herlighet som hans egen Sønn. Han ønsket at vi skulle få del i de samme velsignelser som ham. Og han ville at vi skulle tilhøre den samme familie som ham. Ved å bringe de utvalgte inn i hans familie, ved å gjøre dem til sine barn, æret Faderen Kristus, han som er Guds Sønn. Slik ga han sin Sønn mange søsken. På den ytterste dagen skal han stå som den førstefødte, den fremste, blant de mange søsken

som er blitt lik ham i herligheten.

I og med vers 30 stiger apostelen fra evigheten inn i tiden, fra frelsesrådet i evigheten til frelseskallet i tiden og så til frelsesfullendelsen i evigheten: *«Og dem som han på forhånd har bestemt til dette, har han også kalt. Dem som han har kalt, har han også kjent rettferdige, og dem som han har kjent rettferdige, har han også herliggjort.»* I vers 29 sa Paulus at målet med utvelgelsen var at de troende skulle få del i herligheten. For å kunne oppnå dette målet, kaller Gud oss her i tiden.

På hvilken måte kaller Gud oss? Paulus skriver i 2 Tess 2,14: *«Dette kalte han dere til gjennom det evangeliet vi forkynner, slik at dere skal få del i vår Herre Jesu Kristi herlighet.»* Gud kaller oss ikke uten noe middel. Han bruker evangeliet som forkynnes. Luther skriver i forklaringen til den tredje trosartikkelen: *«Den Hellige Ånd har kalt meg ved*

evangeliet... likesom han kaller... hele kristenheten på jorden.»

Guds kall kommer gjennom nådemidlene. Den Hellige Ånd som virker gjennom disse midlene, skaper troen i hjertene. Denne troen tar imot den rettferdighet som Kristus har skaffet til veie for alle mennesker. På denne måten blir den troende rettferdiggjort gjennom sin tro.

Til slutt sier Paulus at dem som Gud har kjent rettferdige, *«har han også herliggjort»*. Det betyr at de troende som er kalt og gjennom troen på Kristus har tatt imot hans rettferdighet, allerede har del i herligheten. Dette er fast bestemt i Guds evige råd. Selv om de troende ennå ikke erfarer denne herligheten fullt ut – noe de ikke skal gjøre før på den ytterste dagen – er likevel herligheten deres eiendom i og med troen på Kristus.

(forts.)

Hvordan fungerer evangeliet?

AV SETH ERLANDSSON

EVANGELIET er ikke bare en fortelling om Kristus, hans liv og død. Det åpenbarer for oss *betydningen* av hans liv og død, hva hans liv og død har fått i stand. Det forteller oss at Gud har elsket oss så høyt, at han sendte sin Sønn Jesus Kristus til verden (Joh 3,16), at han døde for oss og frelste oss fra vredesdommen (Rom 5,8f). Det forteller oss at Kristus har gjort fullkomment opp for alle våre synder (Hebr 9,12) og forsonet oss med Gud (Rom 5,10). Vi er blitt rettferdige ved hans blod (Rom 5,9). Vi tror på ham som erklærer den ugudelige rettferdig (Rom 4,5).

Evangeliet åpenbarer for oss den rettferdigheten som vi må ha overfor Gud om vi skal bli salige (Rom 1,17). Evangeliet åpenbarer ikke en mulig Guds nåde, en mulig forsoning, gjenløsning, tilgivelse eller rettferdighet, som er avhengig av visse betingelser som vi må oppfylle. Evangeliet åpenbarer *et fullbrakt faktum* og proklamerer og tilbyr evig liv og evig rettferdighet for Kristi skyld alene.

Ettersom evangeliet er Guds egen proklamasjon av allmenn nåde og tilgivelse, tilbyr det virkelig og overrekker til menneskene denne nåden. «Nå skal dere vite, brødre, at ved ham blir tilgivelse for syndene forkynt dere» (Apg 13,38). I evangeliet sier Gud til hver sjel som er syk av synd: Vær frimodig, mitt barn, dine synder er tilgitt (Matt 9,2). Evangeliet er derfor Guds egen absolusjon, Guds egen avløsning, hans frie og betingelsesløse løfte om nåde og tilgivelse. Den som gjerder inn dette løftet med noen slags betingelser, ødelegger i praksis evangeliets vesen.

Selv om Guds løfte om syndenes tilgivelse og evig liv forutsetter at mennesket på sin side tar imot dette i tro, om det skal bli en til nytte, så er denne troen ikke en betingelse som løftet grunner seg på eller er avhengig av.

Troen er bare det middel som løftes tas imot med. Det frie løftet om nåde *går forut for* troen, og denne nåden er på ingen måte avhengig av troen. La meg bruke et bilde: Det må finnes mat, før vi kan spise. Men akkurat som maten ikke blir til nytte for oss om vi ikke spiser av den, så blir heller ikke løftet om nåde til nytte for meg om jeg ikke tar imot det i tro (Hebr 4,2).

Det ligger i et løftes natur å skape tro hos den som løftet gis til. Slik skaper også Guds løfte i evangeliet nettopp den troen som mennesket tar imot løftet med og det som løftet tilbyr. «Troen kommer av *det hørte* (evangeliet), og det hørte (på gresk *akoé*) kommer av Kristi ord» (Rom 10,17). Derfor er de troende født på ny «ved Guds levende ord» (1 Pet 1,23). «Det var jeg som i Kristus Jesus fødte dere til liv ved evangeliet,» skriver Paulus til menigheten i Korint (1 Kor 4,15).

Men evangeliets kraft til å bevege og omvende hjertet er ikke en naturlig kraft, en slik som også finnes i løfter mennesker gir. Det er *en overnaturlig og guddommelig kraft*. Ettersom evangeliet er Guds ord og ettersom Den Hellige Ånd er uløselig forbundet med det, fins det iboende i evangeliet en overnaturlig guddommelig kraft og virkning, uansett om man leser det, lytter til det eller minner seg selv på det.

Guds ord er aldri et livløst instrument, men det er som Kristus sier: «De ordene jeg har talt til dere, er ånd og liv» (Joh 6,63). «Guds ord er levende og virkekräftig og skarpere enn noe tveegget sverd» (Hebr 4,12). Evangeliet er Guds kraft som Den Hellige Ånd virker gjennom, på et menneskes hjerte, slik at det vender seg til Kristus i tro og tar imot gavene som loves.

(Fra tidsskriftet *Biblicum* nr 3-4, 1980)